

Lippert:

Uvedba izpitov za sreske šolske nadzornike narodnih in meščanskih šol na Češkoslovaškem.

Češkoslovaško ministrstvo prosvete je izdalo že leta 1925. predpise o evidenci čakalcev na mesta sreskih šolskih nadzornikov, kakor tudi o načinu, s katerim je omogočeno seznaniti se čakalcev s administrativnim delom v šolskih uradih. Da bi pa bili ustanovljeni objektivni temelji in enotna merila za pretehtanje posebne zmožnosti takih kandidatov v pedagoškem in administrativnem zmislu, je uvedlo sedaj ministrstvo prosvete za čakalce na mesta nadzornikov posebne izpite. Za te izpite je izdalo ministrstvo prosvete dne 6. junija 1932. poseben izpitni red:

Izpitni čakalcev na mesta sreskih šolskih nadzornikov se vrše pred posebnimi izpraševalnimi komisijami, katere bodo sestavljene pri pokrajinskih šolskih uradih v Pragi, Brnu in v Bratislavi.

Predsednik komisije je šef dotičnega pokrajinskega šolskega sveta, člani pa so: a) administrativno-ekonomični referenti in uradniki, katerim je poverjeno nadzorstvo nad osnovnimi in meščanskimi šolami; b) pedagoški strokovnjaki, ki so izbrani iz profesorjev in docentov na vseučiliščih in iz drugih znanih strokovnjakov, ne računaje sreske šolske nadzornike.

Izpit se vrše enkrat v letu, in to iz domačega pismenega dela v mesecu aprilu in septembru, pismenega klavzurnega in ustnega izpita v mesecu novembru.

Učitelji, profesorji ali upravitelji in ravnatelji šol, ki hočejo postati čakalci, morajo poslati po službeni poti prošnjo z dokazi o napravljenem zrelostnem, usposobljenostnem in kvalifikacijskem izpitu ter o strokovnih izpiti, ki so jih napravili, poleg tega morajo priložiti zadnje tri ocene in vse dokumente o svoji izobrazbi in delavnosti na literarnem, pedagoškem in izobraževalnem polju.

Predsednik izpitne komisije odkloni kandidata k izpitu:

a) ako nima kandidat po izpitu učne usposobljenosti najmanj 14 let službe na osnovnih in meščanskih šolah ali 11 let službe na srednjih in njim sorodnih šolah;

b) ako je bil prosilec v zadnjih treh letih disciplinsko kaznovan ali če je proti njemu uvedena disciplinska ovadba;

c) ako ni imel prosilec v zadnjih treh letih najboljšo kvalifikacijo.

Izpit je teoretičen in praktičen. Kandidat mora pri izpitu dokazati:

a) da natančno pozna vzgojna in učna načela na narodnih šolah in na vseh stopnjah ter na vseh različnih elementarnih, specialnih in vzgojnih zavodih, da je natančno seznanjen z vprašanji pedagoško-didaktičnimi ter ima dovolj šolske prakse ter da mu je sodobna mladinska in pedagoška literatura prav dobro znana;

b) da je natančno seznanjen z veljavnimi šolskopravnimi predpisi (zakoni, naredbami, normami, normalizacijami itd.), ki se tičejo organizacije in uprave osnovnih ter meščanskih šol po vseh straneh, torej pravno in pedagoško, plačilne in službene razmere učiteljstva in nadzorstvo nad osnovnimi in meščanskimi šolami tudi v administrativnem ali šolsko-upravnem smislu.

Izpit sestoji iz domačega pismenega dela, iz pismenega izpita, klavzure in ustnega izpita. Vsi deli izpita se morajo vršiti v istem letu.

Pismena domača naloga sestoji iz pedagoške in didaktične narodnih šol ter iz pomožnih ved. Tema tega pismenega izdelka je določena

od izpitne komisije in sicer na predlog člana, ki je imenovan iz vrst visokošolskih profesorjev ali docentov, katerega za to delo določi predsednik komisije. Od tega pismenega dela pa lahko komisija oprosti kandidata, ki k svoji prošnji priloži svoje literarno delo, ki je bilo tiskano. To delo pa mora komisija prejeti in ga smatrati za enakopravno onemu delu, ki bi bilo sicer določeno. Rok za pismeno domače delo je določen na 4 mesece, vendar pa se more prolongirati najdalje za 2 mesece. Pismeni klavzurni izpit se izvrši tako, da kandidat izdela v dobi uradnih ur enega dne popolnoma samostojno delo, katero mu predloži istega dneva izpraševalna komisija. Predpisano je, da naj se da kandidatu dve temi, izmed katerih si lahko kandidat izbere po lastni volji. En naslov je vzet iz polja šolske organizacije, drugi pa iz pedagoško-didaktične ali administrativne in personalne snovi. Vse trditve v svojem spisu mora kandidat opreti s pedagoškimi načeli in z obstoječimi zakoni ter naredbami. Izbor nalog za te izpite ima predložiti izpraševalna komisija v zadostnem številu ministrstvu prosvete, ki določi po svojih šolskih strokovnjakih naslove nalogam. Kandidati vlečejo pri pismenem klavzurnem izpitu listke, na katerih so napisani naslovi nalogam. Na ta način so onemogočene tudi najmanjše nepravilnosti. Poleg tega je pri tem izpitu strogo nadzorstvo. Kandidati pa smejo zahtevati od izpraševalne komisije uradne zbirke veljavnih predpisov, katere lahko uporabljajo pri izvrševanju svojih nalog. Uporabljati drugih pripomočkov ni dovoljeno.

Pri ustnem izpitu, ki ne sme trajati več nego dve uri, ima odgovoriti kandidat:

a) na vprašanja iz pedagoške in vprašanja iz didaktike, ki se uporablja na narodnih šolah;

b) na vprašanja iz zakonodajstva na narodnih šolah.

Ustni izpit ima značaj razgovora (kolokvija), katerega vodi izpraševalec tako, da pokaže kandidat, da ima prav dober pregled o posameznih načelnih vprašanjih in da so mu najnovejši pedagoško-didaktični izvori prav dobro znani. Dalje mora pokazati znanje o upravi osnovnega šolstva ter dokazati na raznih primerih strokovno znanje o upravi meščanske šole. Na vprašanja mora kandidat stvarno odgovarjati ter pokazati vedno svojo samostojnost.

Ustni izpit se vrši ob navzočnosti predsednika izpraševalne komisije ali njegovega namestnika in štirih članov, katere določi predsednik. Vendar pa morajo biti zastopane vse izpraševalne stroke, tako da se pri poznejši konferenci lahko ugotovi sposobnost ali nesposobnost kandidata.

Uspeh izpita je zabeležen na izpričevalu z besedami: »Izpit dovršil« ali »nedovršil«.

Po končanem izpitu, ki se ozira na pismeno domače in pismeno šolsko delo ter na ustni izpit, se sestane petčlanska izpitna komisija in glasuje. Izpit je napravil oni, za katerega glasuje večina članov komisije. Člani komisije glasujejo po določeni vrsti, ki jo je določil predsednik. Predsednik glasuje zadnji in pri enakosti glasov odločuje njegova beseda.

Pri glasovanju in oceni pride v poštev tudi jezik in slog, ki ga kandidat uporablja bodisi pri pismeni nalogi ali ustnem izpitu. Posvetovanja glede klasifikacije se vrše v tajnem zasedanju.

Ako položi kandidat izpit z uspehom, se mu izda diploma. Pri neuspehu pa ne dobi ničesar.

Kandidat, ki ni napravil izpita, lahko izpit ponovi, a vendar najprej po preteku dveh let. Zato pa mora dobiti dovoljenje od mini-

strstva prosvete in izpraševalne komisije. Da- lje sme polagati ponovni izpit le pri oni po- krajinski komisiji, pri kateri je izpit polagal prvič. Ponoviti se sme le ves izpit in samo enkrat. Takša za polaganje tega izpita je do- ločena na 150 Kč. (Iz češčine prevedel Kus.)

Splošne vesti.

— **Kraljev poset v osnovni šoli.** Nj. Vel. kralj Aleksander je v ponedeljek 26. sept. posetil novo otvoreno osnovno šolo v Nišu. V njegovem spremstvu je bil tudi maršal dvora general Dimitrijevič. Kralja sta pozdra- vila pri vstopu v šolo predsednik niške obče- ne in šolski upravitelj Nedeljković. Nj. Vel. kralj je pristopil k pouku v posameznih raz- redih po 10—15 minut, se razgovarjal z otro- ki in poslušal spretne odgovore otrok na stavljen vprašanja učiteljev (ic). Z uspehom je bil kralj zelo zadovoljen in je v znak svo- je naklonjenosti podaril šoli 10.000 Din za revne učence. Upravitelj se je v imenu šol- skih otrok zahvalil za veliku dar, otroci so priredili kralju prisrčne ovacije, a neka učenka mu je ob vstopu v avto izročila šopek cvetja. Kralj se je po obisku vrnil v Niško Banjo, a otroci se dolgo niso mogli pomiriti vsled radosti nad tako visokim obiskom.

— **Obhajanje sedemdesetletnice Slo- mške smrti.** V soboto 24. t. m. so v vseh šolah praznovali sedemdesetletnico smrti enega prvih in največjih slovenskih narodnih buditeljev — Antona Martina Slomške. Uči- teljstvo, ki ima v Slomšku vzor prvega slo- venskega pedagoga, pisatelja prvih slovenskih učnih knjig, nacionalnega vzgojitelja, se je oddolžilo njegovemu spominu na najlepši na- čin s tem, da je vsej šolski mladini prikazalo za naš narod velezaslužno Slomškovo delo. Buditi v mladini čut spoštovanja do zaslužnih mož je naša moralna dolžnost, ki se je uči- teljstvo vedno in povsod v polni meri zaveda in jo tudi vedno vrši. Da je temu tako so pokazale sobotne proslave po vseh osnovnih šolah. Da pa naredimo vse, kar je v naši moči, je sklenil odsek za šolski radio pri sekciji JUU v Ljubljani, da bo otvoritvena od- daja v šolskem radiu v torek dne 4. septem- bra posvečena prvemu našemu mladinskemu pisatelju Antonu Martinu Slomšku. Več o Slomšku glej letošnji »Popotnik« št. 1!

— **Učni načrt za višjo narodno šolo.** V »Prosvetnem Glasniku« št. 8 je objavljen »Začasni učni načrt za višje narodne šole, ki ga je podpisal minister prosvete 15. avgu- sta 1932. (O. N. br. 65.764 od 26. 8. 1932.). O tem učnem načrtu se na razpravi Glavni prosvetni svet v smislu § 44. zakona o narod- nih šolah; vendar je stopil v veljavo že za šolsko leto 1932/33. Načrt bo izšel v sloven- skem prevodu v založbi Učiteljske tiskarne.

— **Nov predmet v osnovni šoli** kakor tudi v višji narodni šoli je higiena. Ker je mnogim tovarišem in tovarišicam težko najti primerne snovi za ta predmet, priporočamo nabavo dr. Pirčeve knjižice: Naše zdravje, ki je izšla v knjižnici Podmladka Rdečega Križa. V tej knjižici je v kratkem zbrana snov iz higiene v taki obliki, ki je dostopna tudi otrokom, ker je knjižica njim namenjena. Cena za čla- ne Din 3.—, za nečlane Din 3.50. Naroka se pri Oblastnem odboru Podmladka Rdečega Križa v Ljubljani.

— **Delovanje bolgarskega učiteljskega sa- veza.** Bolgarski učiteljski savez (BUS) šteje v 16 okrožjih 93 društev z 9.876 člani, od teh je le 8.786 osnovnošolskih učiteljev. V prejš- njih letih se je znižalo število članstva za pri- bližno 3000 članov, a letošnje leto jih je zo- pet vstopilo 600. Savez izdaja dva lista, in

sicer tednik »Sznanie«, ki izhaja v 9.146 izvo- dih, in mesečnik »Učiteljska Misl«, ki se ga tiska 9.069 izvodov. — Savez ima tudi svojo »Samopomoč«, ki je imela v preteklem letu 418.111 levov dohodkov in 340.000 levov iz- datkov. Samopomoč daje posmrtnine, a ne v vsakem smrtnem slučaju in ne vsem enake, marveč odloča o podelitvi izvršni odbor na predlog in po mišljenju sreskega društva. Vsak član saveza je istočasno tudi član »Samopomoči«. Skupna članarina in naroč- nina za oba lista, ki jih vsak član obvezno naroča, znaša letno 260 levov. — Bolgarski učiteljski savez obstoja že 37. leto in se briga v zadnjem času predvsem za snovanje higien- skih ustanov in fonda za samopomoč.

Kakó se narod naš odeva,
Ljubljana danes razodeva.
Kaj pije pa in rad uživa,
nazorno »Daj-Dam« nam razkriva.

— **Znani Mladinski pevski zbor iz Trbo- velj-Vod priredi 2. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne v Narodnem domu v Kranju kon- cert sodobne jugoslovenske mladinske glasbe.** Dosedanji njegovi uspehi zagotavljajo, da bo vsak odnesel s te prireditve veliko plemen- tega užitka; bo pa nudil ta zbor tudi dobro šolo onim, ki se zanimajo za pevsko vzgojo naše mladine. Obiščite to izredno prireditev in zavedajte se, da so voditelji tega renomi- ranega zbora naši tovariši, ki delajo čast vsemu učiteljskemu stanu.

— **Opozorilo učiteljem ljudskih in profe- sorjem srednjih šol.** Kljub ponovnim odred- bam se učitelji in profesorji še vedno obrača- jo neposredno na prosvetno ministrstvo. Za- to je minister ponovno naročil vsem ravnate- ljem učiteljskih in srednjih šol ter upraviteljem meščanskih in osnovnih šol, naj obveste profe- sorje in učitelje, da je najstrožje prepove- dano neposredno obračati se s prošnjami na prosvetno ministrstvo, bodisi osebno ali po svojih prijateljih, odnosno preko ustanov in organizacij, zlasti s prošnjami glede preme- stitve med šolskim letom. Med šolskim letom lahko profesorji in učitelji vlagajo prošnje glede premestitve preko šolskih oblasti samo, če moč in žena nista v istem kraju na službi, v primeru možitve, odnosno ženitve in v pri- meru smrtni nevarnosti, ki preti dotičnemu s težko boleznijo, za katero je potrebna izpre- memba podnebja. To je pa treba dokazati z zdravniškim izpričevalom. Kdor se ne bo dr- žal te odredbe, bo najstrožje kaznovan. — Ministrstvo odredbo kar najtopleje pozdrav- ljamo in le želimo, da se izvaja brez izjeme proti vsakomur in z vso strogostjo. Učiteljs- ka organizacija JUU se bori in se bo borila za to, da se potezajo prošilci za prosta mesta vedno in samo po predpisani službeni poti. Če se bodo zatrla razna stranpota, ki jih ho- dijo poedinci, poslužujoč se najrazličnejših osebnosti in organizacij, potem bo manj ne- volje, manj pritožb in več volje za delo. Utr- dila se bo službena morala v zavesti, da le de- lo in sposobnost odločata pri podelitvi službe.

— **Društvo »Šola in dom«,** ki si je nadelo hvaležno nalogo, da pospešuje stike med šolo in domom in da pridobi starše za sodelova- nje pri vzgojstvu šolske mladine od najnižje

Pri naročilih potom Učit. gosp. poslovalnice upoštevajte knjigarno Učiteljske tiskarne!

J. E. Polák:

Ljudevit Stiasny.

Ob deževnih dneh, ko opraviš uradne posle, zame ni lepše zabave, nego je čitanje združeno s kajenjem.

In tak dan je bil, ko sem zasledil v »Uči- teljskem tovarišu« novico, da praznuje šol- ski nadzornik v pok. Ljudevit Stiasny sedem- desetletnico svojega rojstva.

»Sedemdeset let!... On?« —

Tako sem se začudil in moje misli so objele moža, ki je vreden, da se ga ob tem velikem njegovem prazniku domislijo vsi oni, ki jim je bil mentor in dobronik v besede pravem pomenu.

Lepa je doba sedemdesetih let.

Toda, ko srečavam Stiasnya pod milim nebom in vidim njegovo hojo, ne bi nikoli verjel, da ima na plečih že sedem križev. Vem, drugi lezejo ob taki pezi v dve gube, a njega drže lepi spomini na sanke, cepin, pa- lico, vrv, podkovanke, planine in potovanja po domovini in križem sveta po koncu takó, da skrije najmanj deset do petnajst let.

Marsikaj bi lahko napisal o Stiasnyju v to smer. Bojim se samo, da bi zašel predaleč in zaradi tega naj omenim samo mimogrede, da se je povzpel na nekateri vrh najvišjih gor in da je obhodil Evrope, Azije in Afrike toliko, da bi skoro lahko na prstih ene roke naštel vse one Slovence, ki bi se mogli v tem oziru meriti z njim.

Toda, ni mu bilo dovolj ledenikov na gorah, ki se dvigajo na celini naše zemlje proti nebu, temveč zaželel je tudi onih, ki jih poljublja v njihovem podnožju mrzlo Se- verno ledeno morje.

In bil je na njih!...

Imel pa je Stiasny to lepo čednost, da ni hranil krasot, ki jih je videl na svojih poto- vanjih, samo zase, temveč, da jih je dal tudi drugim v obliki mišnih potopisov in opisov za skioptikon. In že zaradi tega bi mu morali biti hvaležni; zakaj naša potopisna literatura je tako siromašna kot je neznatno število ve- likih romarjev med Slovenci.

In vrata v šolske sobe? — Kdo jih je odprl skioptikonu pri nas? — Šolski nadzor- nik Ljudevit Stiasny!...

Čedno mesto med pisatelji potopisov zavzema Stiasny; in ko bi ne bil napisal ničesar drugega, bi zaslužil, da se ga domislimo ob njegovi sedemdesetletnici že samo zaradi tega.

Toda, vse to je bilo v glavnem samo nje- gov — »sport«. Z njim si je ohranil svežega duha za ono svoje delo, s katerim si je pri- dobil stalno ime med slovenskimi pedagoški- mi pisatelji.

Ali, kdor bi menil, da je ostal Stiasny svež in čil samo na telesu, bi se zelo zmotil; zakaj skladovnice knjig, ki jih znosi iz knjiž- nic na svoj dom, pričajo, da je svež še tudi njegov duh in da še vedno ustvarja.

In na pedagoškem polju je ustvaril Stias- ny mnogo. Dolga bi bila vrsta člankov, če bi jih hotel navajati. Ne morem pa si kaj, da bi se ne domislil velikega njegovega dela, t. j. reformiranja zanemarjene ponavljalne šole.

Malo je bilo svoje dni učiteljev, ki bi jih ne bila objela groza ob sami misli na po- navljalno šolo. Da, poguma in trdnje volje je bilo treba onemu, ki se je hotel lotiti tega Avgijevga hleva!

In Stiasny je bil mož za to.

Koliko življenja je zaplalo med učitelj- stvom krškega in litijskega okraja, ko je hi- telo na hospitacije od šole do šole! In te hospitacije so bile zamišljene vedno tako, da je bilo združeno koristo z veseljem. Mnogo

je pripomogel ravno Stiasny k pravemu to- varištvu med učiteljstvom zgoraj omenjenih okrajev.

Krško... Litija...

Da, ta dva njegova šolska okraja sta bila ponos šolskega nadzornika Stiasnega.

A dika obema okrajema je bil on sam!...

Ko je s hospitacijami razoral njive, je začel sejati seme. In setev ni bila brezplodna; zakaj obrodila je stoteren sad in dala med drugimi manjšimi deli tudi sledeča večja dela Stiasnyjeva:

1. Prva zbirka učnih slik za pon. šole.
2. Druga zbirka učnih slik za pon. šole.
3. Zbirka prostih spisov za pon. šole.
4. Čitanka za pon. šole.
5. Računica za pon. šole.

Kdor ve, kaj se pravi orati ledino, me bo umel, če trdim, da je bilo to njegovo delo ogromno delo.

Da je bilo to njegovo delo tudi dobro delo, je govorila takratna kritika in je go- voril takratni veliki mentor slov. šolstva raj- nik Levec France sam. In ta ni pohvalil kake literarne reči (posebno pedagoške ne) izlepa. Sicer pa je bilo vsako delo Stiasnega zami- šljeno že pred leti tako moderno, da bo še tudi danes našel v njih marsikaj dobrega učiteljske moderne višje narodne šole na kmetih in tudi v mestih.

To vse, kar pišem v tem oziru o šolskem nadzorniku Ljudevitu Stiasnem, so samo na- gli momenti ob spominu nanj kot javnega delavca.

Toda, kakšen je Stiasny kot človek? —

V tem oziru je on biser med možmi!...

Njegova dva okraja sta bila tu in tam pribežališče grečnikov. Kogar so hoteli spravi- ti zopet na pravo pot, tega so poslali Stias- nyju. Grečnik je došel v njegove roke, a on je vrnil onim, ki so mu ga poslali, človeka, ki je šel z veseljem na delo.

Da, Stiasny je imel poseben dar!...

On ni nikdar in nobenega ubijal, temveč vsakega je dvigal z ljubeznijo in ga dvigal tako dolgo, da ga je dvignil od tal. Potem pa je šlo skoro samoposebi. Mnogo njegovih učiteljev in učiteljic se je ravno zaradi njegove ljubeznivosti oprilelo dela s toliko vsmo, da so uspehi rasti, uspehom so sledile pohvale in pohvalam lepa mesta, ki bi jih ta in oni v življenju nikoli ne dosegel, da ni imel za mentorja Stiasnyja.

»Tak mož!... Pa je ostal samec? — Škoda!... Še vedno je fest fant!«...

Tako in podobno mi je potožila že neka- tera tovarišica.

Zakaj? —

Vedela ni, da je Stiasny prisrčno ljubil svojo mamičo. Ljubil jo je tako, da ga je od nje mogla ločiti samo mamičina smrt.

Da pa on ni zakrknjen samec, ki mu je lastni jaz vse, o tem bi vedeli povedati marsi- kaj lepega njegovi sorodniki in mnogi, mnogi drugi.

In med temi mnogimi sem tudi jaz, ki mu pišem te bežne vrstice.

Naj mi oprosti, da jih pišem, zaradi dela in naglice, v tako bežni maniri.

Toda, eno mi bo verjel!...

Kaj neki? —

Da ima veliko število prijateljev in pri- jateljic med vrstami slovenskega učiteljstva, ki mu žele k njegovi sedemdesetletnici iz duše in srea:

Še mnogo zdravih, srečnih in veselih let!

Ni mi znano, če ga krasi že kakšno visoko odlikovanje. Sem pa mnenja z vsemi nje- govimi čestilci in čestilkami, da med slovenskim učiteljstvom ni moža, ki bi visoko odlikova- nje zaslužil tako, kakor ga zasluži naš plemeniti jubilar šolski nadzornik v pok. Ljudevit Stiasny!

Fiat! —